

MAGYAR IZRAELITA.

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozhordással, vidékre postai szét-kiüldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítatik.

Teljesszámú példányokkal még szolgálhatunk.

Pest, Február 10-én.

„A magyar a zsidónak nem ellensége“ e nyilatkozatot hallani nem ritkán legmélyebb gondolkozásu hitsorsosainktól. — „A magyar nemzet büszkén hivatkozhatik történetére, mely tiszta a zsidóüldözés szennytől,“ szólnak mások, kik ép oly rendezett velővel, de többé kevésbé sebesebben dobbanó ütéréssel bírnak. — „A magyar nemzetet a hősiségnek, az önfeláldozásnak ez eszményképét középkori előítéletekkel és elavult tévnézetekkel vádolni, a haza és magunk ellen elkövetett bűn“ így szól végre a tűzvérű ifjuság, a husz év rózsaszínű szemüvegén át nézve a világot, és ítéletet mondva fölöle, nem a hidegen számító ész, hanem a lelkesedve földobbanó szív parancs-szava szerint.

És mi elismerjük mind a három nyilatkozat igazságát, ugy szintén tudjuk, hol van mindegyiköknek forása; hanem ép ugy elismerjük azon nézet életjogosultságát, és tudjuk is, honnan veszi eredetét, mely kétségbe esik azon nemzet szabadelvűségén, a mely míg századok óta védelmi harcot vív ős törvényei mellett, és évtizedekig tartó vajadások után végre kimondja az egyenlőség szent elvét; a humanizmusz örök törvényeit nem tartja tiszteletben, és az egyenlőséget árúcióknak hiszi, melyet ennek ingyen, amannak olcsó pénzen, a harmadiknak pedig vagy igen is drága áron, vagy épen nem kell átengedni.

Mert még a vak sem zárkozhatik el azon meggyőződéstől, hogy a zsidók emáncipációjának ügyére az a sokszor pengetett egyetértés és véleményösszhang bizony legkevésbé sem alkalmazható. E kérdést illetőleg voltak és vannak egymástól lényegesen eltérő nézetek, és hogy merre fog bicenni a mérleg nyelve, jobbra-e vagy balra, az még igen is függőben levő kérdés. Az obskuránsok száma fájdalom, nem csekély, és mi nem vagyunk birtokában a Brennuskardnak, mely elvitázhatlan jogunkhoz még az erő és hatalom döntő súlyát is mellékelné.

Foglalkozunk kissé közelebről ezekkel a mi jó barátainkkal, kik kigyót, békát kiáltanak szegény fejedre, ha elég vakmerő vagy, szabadelvűségöket a legcsekélyebb gyanu árnyékával illetni, de kik ha a zsidó egyenjogosításáról van szó vagy Pilátusként ártatlanságban mossák kezeiket, szépen hangzó frázisokkal és mézes ígéretekkel felelvén a jogos követelményre, vagy fennhangon hirdetik, hogy a zsidók emáncipációja tördőfés volna a nemzet kebelébe, és anatómát mondanak mindazokra, kik elég elvetemedettek e tárgyat újból és újból szőnyegre hozni.

Hogy a zsidót azért nem kell emáncipálni, mivel zsidó, ez érvnek szószólói napról napra mindinkább ritkulnak. Mélyen a szív fenekén e nézet tán imitt amott

lappang, de nem mer fölszínre jutni. Félnék a nevetségesség veszélyétől, inkább kiteszik magokat a lelkiismeretlenség, a szükkeblűség vádjának. A ki honunkban a zsidó ellen sikra száll, az más érvekhez folyamodik, hogy nézeteinek igazságát, és védveinek alaposságát kimutassa. Mi ismerjük ez érveket, nem egyszer találkoztunk velök a lapok hasábjában, nézzük vajon kiállják-e a kritika tűzpróbáját.

„A zsidók emáncipációja veszély a hazára, — így szól egy párt. — a forgó vagyon ugy is már birtokukban van, caveat consules, hogy előbb utóbb ne jusson az egész haza kezükbe. A zsidók emáncipációja nem más, mint a mágnások elszegényedése, a polgárság és a nép koldusbotra jutása. A zsidók pénzük által már is nagy befolyást gyakorolnak a népre, ha emáncipációjuk által még közvetlenül is befolyhatnak az ország belkormányzatára és törvényhozására, akkor kiragadtatik kezünkből a legutolsó védelmi szer, melylyel ellenök eddig élhettünk, akkor nem sokára ők urak lesznek e hazában, és mi szerencsétlen szolgálak.“ A kik tehát így szólnak, a haza javát látják egyenjogosításunk által kockáztatva, és a haza jövője fölötti aggodalmukban ellenei az emáncipációnak. Az ily szószólókra aztán elmondhatja a haza: ments meg isten barátaitól, elleneimmel majd magam végzek. Valóban megfoghatatlan könnyelműség, Magyarországnak összes lakosságát a milliomokat bíró mágnástól le az utolsó parasztig, ugy állítani elő, mint a kik semmi önállósággal, semmi vagyონrendezési- és fön-tartási képességgel nem bírnak, s előbb utóbb kénytelenek mások segélyéhez folyamodni, csak hogy életüket, ugy a hogy lehet, eltenghessék. A mellett mily szégyenletes szellemi inséget tételez föl a magyarok fölül az emáncipáció ellen fölhozott emez érv, mely nem állja nyiltan kimondani, hogy az egész haza, bár ismeri a veszélyt mely fenyegeti, s ismeri még azokat is kiktől ered, még sem képes azt magától elhárítani. Mint a csörgő kigyó által megigézett szegény madárka, mely a reá szegzett pillantás alól sem jobbra sem balra nem menekülhet, ugy fog állani tizenötmillió magyar, négyszáz-ezer zsidó előtt, szepegés és szivszorongatás közt várva a percet, melyben szőröstől büröstől elnyeletnek. Ha az egész dolog nem volna oly halhatatlan nevetségés, mi zsidók örülhetnénk a szellemi fensőbbségünknek mondott bóknak. A mellett a jó urak nem bírnak jó emlékező tehetséggel, és ma elfelejtik, a mit tegnap mondtak. A zsidónak van egy közmondása, mely reájok igen is ellik: a hazug jó emlékező tehetséggel bírjon. Még tegnap azt mondták, hogy a zsidó csak pénzüzér, irtózik mindennemű mesterségtől, és a gazdasághoz annyit ért, mint tyuk abcéhez; és már ma azzal állnak elő, hogy előbb

utóbb a hazában minden jószág zsidó kézre kerül. Pedig a zsidó, mint magok is tudhatják, abba bele nem fog, a mihez nem ért, és ha pénzt valamely jószágba befektette, azt bizonyosan a ki nem maradható süker biztosságával tette. Ha a zsidó nem gazda, akkor nem kell félni, hogy a haza egész földbirtoka kezeire fog kerülni, és ha mégis, megnyugvást lehet találni abban, hogy az ismeretlen területen előbb utóbb ugy is nyakát szegi. Még sok ily obstrusus dolgot hallhatni a haza jövőjének eme védőtől, ma ellenmondásaik és tévnézeteik közül csak e néhányat akartuk érinteni. Mi sokkal többre becsüljük a magyarok életrealóságát, józanságát és természeti észtehetségeit, mintsem hogy a felhozott aggodalmat valóban létezőnek tarthatnók, az nem más mint az illiberálisizmusznak könnyelmű kapkodása oly érvek után, melyek középkori törekvéseinek egy kis nimbust kölcsönözhetnek.

„A zsidók nem emancipáltathatnak“, így szól egy másik párt, „mivel eddig az egyenjogositást még meg nem érdemlik.“ Mihelyest meg leszünk arról győződve, hogy magyaroknak érzik magokat, hogy a haza gyermekeinek kívánnak tekinteni, kik a közös anya nem csak jó hanem balsorsában is osztoznak, mihelyest nem lesznek a német elem képviselői és szószólói, hanem szívvel szájjal magyarok: mi leszünk az elsők, kik előforduló alkalommal megoldjuk a köteleket, melyekkel polgári életök eddig még terhelve vagyon. Az emancipációnak mulhatlan sine qua nonja és előfeltétele: teljes és haladék nélküli közeledés és magyarosodás nem csak kül mez- és mázban, hanem szivben és lélekben. A magyar jelleme nyílt és barátságos és története, egész fejlődése mutatja, hogy a sötétség elveinek nem hódol, hogy a zsidógyűlölet vádját őt nem illetheti. Tehát a magyarosodás legyen az elénk nyújtott kar, és mi bizonyosan nem késünk az egyenjogósítással a testvéri kézszerítést lehetővé tenni.“

Egészen eltekintve azon hibás nézettől, mely ezen egész okoskodás kiinduló pontja, hogy nekünk még csak ezután kell magyarosodni, és melynek elestével, az egész úgy is csak lazán épült okoskodás halomra dől, mi az imigy szólókat csak következőkre akarjuk figyelmeztetni. Az emberi jog független minden érdemtől és címe maga a születés. Valakitől az ember jogát megtagadni, azért mivel a nemzetiségi igényeknek talán még nem felelt meg egészen, az ép oly eljárás, mintha az állam a szegényebb polgárt csak azért fosztaná meg vagyonától és szabadságától, mivel adózási tehetsége idáig még mérsékelt levén, az állam háztartásához csak kevéssel járulhat. Második megjegyzésünk illetőleg kérdéstünk az: mit akar a nemzet, jutalmakat kifizetni azoknak, kik hozzá közelednek, vagy legalább is kétszáz ezer jóra való honpolgárral meggazdagodni? Bizonyosan az utolsót. És hogy fogja azt elérni, vajon ha makacsan ragaszkodik azon elvhez, hogy előbb ezt meg azt kell tenni, azután jó praemiumként az egyenjogósítás, vagy ha örvendő fogadja a már véghezvittet, a szent ígéretet is latba veti, és eleve lekötöztettekké, adósokká teszi azokat, kiket előbb utóbb ugy is kebelébe akar befogadni? Nem nehéz e kérdésre a felelet, s csak a szántsándékos roszakarat vagy a szellemi tehetetlenség fog erre balul felelni.

„A magyar nemzet büszkén hivatkozhatik történetére, mely tiszta a zsidóüldözés szennyétől“ mondják a mieink, kik a történelemből akarnak meríteni jövőnk számára és mondják egyszersmind azok, kik ez által bebizonyítani akarják, hogy a magyar nemzet soha és semiben sem vétett a zsidóság ellen. Szent igazság, hogy a

magyar soha sem mutatta irányunkban azon irtó vallásgyűlöletet, mely Németországban még a tizenkilencedik században is többszörösen oly véres virágokat hajtott, de ez egyedül még nem mutatja, hogy sorsunk e hazában oly kiválóan irigylésre méltó. Az, hogy Magyarorszában a zsidók egyenjogósításáról még most irni lehet és kell, az magában már igen szomorú jelenség. Ha egy nemzet érdemként említheti magáról, hogy nem rabolt és ölt, akkor a magyarok birják ez érdemet; ha a bizonyosság, hogy elődeink meg nem ölettek és ki nem raboltattak elég az üdvösségre, akkor mi valóban gratulálhatunk magunknak. Hanem mi azon véleményben vagyunk, hogy arra is tekintendő, milyen a nemzet lelkülete irányunkban. Életünk a megvetés és becsmérlés szennyfoltjától voít-e illetve vagy nem? Tisztelték-e bennünk mindig az ember méltóságát vagy nem? A polgári társadalomban hozzánk méltó szerepet vihettünk-e vagy nem? E kérdéseket okvetlenül föl kell tenni, ha arról akarnak ítéletet hozni, vajon az emancipáció csupán részünkről, így tehát egyoldalú közélkezésnek legyen kifolyása, vagy hogy a nemzetnek is kezét kell nyújtani nekünk, hogy onnan a hová saját jóléte ellenére taszított, végre kiemeljen.

Jelenleg e kérdések megfelelésével közelebről nem foglalkozunk. Csak egyet akarunk megjegyezni, mi már régóta nyomja szivünket és foglalkoztatja gondolatainkat. Hogy van az, hogy míg Francia-, Német-, Angol- és Olaszországban annyi zsidó áll az emberiség és hon javáért működő világhírű férfiak sorában, addig Magyarországon a zsidók csak azután nyerik meg az epedve kívánt működési tért és az ennek megfelelő hirnevet, miután a keresztvíz érintése által már megszűntek zsidók lenni? Mily kevés zsidó van, ki mint zsidó vivta ki munkálkodása által e hazának tiszteletét, és aránylag mennyi hirneves tudós, író és művész, kik zsidók voltak? E kérdések megfelelése talán az előbbeniekre is tartalmazza a választ.

Ennyit akartunk megjegyezni azok irányában, kik a zsidók egyenjogósításának ellenei, vagy mivel ez által a hazát veszélyeztetve hiszik, vagy mivel az emancipációt előleges érdemeknek jutalmául tekintik. Mind az egyik, mind a másik nézet hamis, és vagy roszakaraton vagy a körülmények hibás fölfogásán alapszik. Hogy mért mondjuk ezt ép most, midőn a nemzetnek nincsen törvényhozó képvisellete, arra az a feleletünk, hogy ép a törvényhozás szüntelése azon idő, melyben a balitéletek kiirtására és tévnézetek tisztulására kell hatni. Ha a jövő országgyűlés a zsidók emancipációjának tárgyalásánál nem fogja az egész haza akaratát tolmácsolni, midőn az egyenjogósítást kimondja: akkor ügyünk még nem egészen lesz nyert. A törvény irott malaszt lesz, melytől a közélet megfogja tagadni az érvényt. Még mielőtt az ország hazában szőnyegre kerül e kérdés, annak megoldását a nép szivében és meggyőződésében kell kieszközölni.

Bródy Zsigmond.

A magyar ének imaházunkban.

Az Allg. Illust. Judenz. 4-ik és 5-ik számaiban hoszszu cikket találunk, mely korholólag nyilatkozik a m. évben lelépett pesti hitközségi előljáróság azon könnyelműségéről, melylyel az istentiszteleti rendet minden alapos ok nélkül mentül gyakrabban változgatja.

Cikkiró ur végkövetkeztetései, — hogy az istentisz-

telet rendezésénél illő komolyság, egyszerűsítés és valódi nemesítés, és igazi benső szükség lehetnek egyedül irányadók, — helyesek.

Csak azzal nem érthetünk egyet, mit ő a magyar éneknek imaházunkba lett behozataláról mond.

Ha cikkiró azt mondaná, hogy ő az élő nyelvnek az imában való részletetését általában rosálja, ez ellen megjegyzést nem tennénk, mert tudjuk, hogy ezen nézetben számosan osztoznak, s vallási meggyőződését kinekkinek tisztelni tudjuk is, akarjuk is.

De cikkiró teljes lelkéből örül a német ének behozatalának, bevallja hogy annak hallattára „nem kevésbé emelkedett érzések hatották meg“, „hogy ezt valódi és lényeges haladásnak tartja“ s egész keserősége csak az ellen fordul, hogy a német éneket mult télen magyarral helyettesítették.

A körülmények, melyek között, — a mód, mely szerént ez történt, az most már csak igen csekély jelentőséggel bírhat, és nekünk épen nem feladatunk a lelépelt előljárók eljárását mindenben és egyes részleteiben védeni. — Sőt megengedjük, hogy azon előljárók több ovatossággal és kevesebb hirtelenséggel, nagyobb komolysággal és kevesebb oszterenciával járhattak volna el a dologban, de az eljárás lényegét, a magyar nyelv behozatalát a német helyett, helyeselnünk kell, és ez talán azon egyedüli tett, melyért a lelépelt előljárókat megdicsérni alkalmunk lehet.

Pedig a kérdés, melyet a különben alapos cikk talán írójának akaratán kívül felvetett, nem más, mint az, vajon a magyar ének behozatala nem sértette-e meg a községtagok nagy részének vallási érzetét? Cikkiró szavainak háttérben, ha bár ő ezt be nem vallja is, azon állítás lappang, hogy a pesti hitközség érdekei német éneket kívánnak, hogy a magyar ének behozatala nem benső szükségletnek, hanem előljárói diplomáciának volt kifolyása.

Hol vannak azonban azon próbák, melyek az ily állítást igazolhatnák? hol a számadatok, melyek a pesti hitközség német voltát bizonyítanák?

Midőn a m. évben a hitközségi közgyűlés megalakításának alkalmából élénk választási mozgalmaink voltak, a győztes párt győzelmét nagy részben annak köszönheté, hogy őt, az igaz érdeme nélkül, a magyar nemzetiségi törekvések képviselőjéül tüntették fel, — s annak bizonyítéka-e ez, hogy a község nagy többsége a német ének visszahelyezését áhítozza.

Azzal, hogy mindjárt eredetileg nem a magyar, hanem a német nyelvet hozták be, azt akarja bebizonyítani cikkiró úr, hogy a pesti hitközség német. Jól tudja cikkiró ur, hogy midőn ez történt, a hitközségek ügye nem a tagok többségének óhaja szerént lett eldöntve, s ha cikkiró ur az ekkori eljárást akarná irányadóul elfogadni, igen sok oly dolgot kellene helyeselnie, a mi felett ő velem együtt pálcát tör.

Hogy a magyar nyelv behozatala, ez időben imaházainkban valóságos, bensőleg érzett szükség, azt a körülmények felmerülő példák elvitázhatlanul bizonyítják.

Voltak és vannak községi előljárók, kik e szükségletet elismerni nem akarják, e valóban jogosított törekvéseknek erőszakos elnyomásában keresik dicsőségüket. De mit nyertek ez által az illető községek?

Itt van Nagyvárad, itt Székes-Fehérvár! Kinek az, hogy e törekvések, ott hol elnyomattak, teljes szakadást idéztek elő, nem elég bizonyították arra, hogy a törekvések valóban léteznek, — azt meggyőzni nem lehet.

De mi ránk nézve e példák intó jelek, melyekből

megértjük, hogy hitközségi életünk tényezőit nem bénítjuk meg az által, ha behunyva szemünket, lételüket tagadjuk, s hogy e téren is elmaradhatlan a visszahatás — az elnyomás, az ellenszegülés után.

Ézért, ha elismerjük is, hogy a lelépelt előljárók több komolysággal és nagyobb gondossággal járhattak volna el, de elismerésre kénytet mégis az, hogy ezen eljárás folytán hitközségünk szerencsésen kikerülte a szírtet, mely máshol teljes szakadást eredményezett, — elismerésre kénytet az, hogy ezen előljárók ez esetben felismerték kötelességüket, és lemondván „sic volo, sic jubeo“ elvükről, gyors elhatározással eleget tettek a megsejített közsükségnek, mielőtt akár makacsságuk, akár lassuságuk nálunk is felidézhetette a szakadás veszélyét!

— z —

A zsidóemancipáció Oroszországban.

(Fmt.) Midőn világrészünk kulturai életéről szólanak, meg szokták különböztetni a nyugatot és a keletet.

Nyugateurópa a tudományosság, műveltség, felvilágosodottság, s mind annak hazája, mit a civilizáció összefogalmával szoktunk kifejezni; — keleteurópa pedig a gyermekévekből még csak most kilépő félben levő hátramaradt nemzetek hona, melybe a nyugati civilizációt átültetni, melyek között az ujkori humánisztikus elveket terjeszteni, mondják, nekünk középeurópaiaknak feladatunk!

Mi magyarok itt középeurópában épen a határpontot foglaljuk el, egyik tudós a civilizálandó keleti, másik a civilizált nyugati népekhez számít bennünket.

Nem igen régen még élénk volt ezen vita, s valahányszor nyugati szomszédaink a germán kulturának közöttünk való terjesztését pengették, mi felháborodottan utasítottuk azt vissza, büszkén utaltunk szellemi haladottságunkra, fennhangon mondogattuk, hogy kulturanemzet vagyunk magunk is, melynek saját civilizáló missziója ép oly nagy, mint magáé a germán fajé.

Azt bizonyítottuk, hogy mi rég magunkévá tettük az ujkor szabadelvű eszméit, rég kitűztük a haladás zászlaját, melynek a tőlünk még annyira hátramaradt keleti szláv fajok közt hivatást szerezni, — épen a mi feladatunk!

És csakugyan minálunk olyan szépen van minden. Országgyűléseink e század első felében egymásután létesítették a nagy tudományos intézeteket, — mind megannyi gyupontját a felvilágosodottságnak. — A magyar nemzet valódi mintanemzet, és lelkesedett védőink bizonyosan a legjobb hiszemben voltak, midőn azt állíták, hogy a nyugateurópai civilizációból egy hajszálny sem férhet már ránk.

De nézzünk kissé körül, mi történik szűk látkörünk határain tul.

Oroszország, az a sivatag ugar, melyet szellemi vívmányaink magvaival megtermékenyíteni készülünk, azon nemzet, melynek mi civilizáció tekintetében annyival felette állani véltünk, megelőzött bennünket a nyugati humanizmus és felvilágosodottság felkarolásában.

Mi akartunk a térítők lenni, s ime a megtértendő pogányok őszintebben vallják az erkölcsiség hitét, mint mi!

Lássunk egy pár különbséget a két ország között. A zsidó orvos, ha pályáját végezte, Oroszországban

nyitva találja a közszolgálatot, — Magyarországon akár mint tanár, akár mint gyakorló érezzen magában hivatást az álladalmi szolgálatra, — chinai falat, köznevének törvényt talál, és bántó visszautasításnál egyébre számot nem tarthat.

A zsidó jogász, ha tanulmányait befejezte, Oroszországban alkalmazást kérhet a közhivatalok bármely ágában, Magyarországban ha nem közhivatalnok, hanem magánszemély, ügyvéd óhajt lenni, zsebre teheti a nm. curia elutasító végzését, s a közvélemény — az hallgatag vagy nyíltan is helyesli a m. testület eljárását.

Szóval Oroszországban legalább a zsidó értelmiség osztja keresztény kartársainak szabadalmait, — nálunk a zsidó értelmiség, nem csak az értelmiségi osztályok előjogaiban nem részesül, de kevesebb nyomatékkal bír a közéletben egy bárgyu nyomoréknál, ha ez — keresztény!

Jól tudom, a zsidók állása Oroszországban, a legújabb rendeletek után is sok kívánni valót hagy hátra, s

azt is tudom, hogy az orosz zsidók ezután is még messze elmaradandnak olasz, francia és angol hitrokonaik megett, — de tagadhatatlan az is, hogy az orosz zsidók sokkal magasabban állanak a magyarhoni izraelitáknál, nem ugyan műveltségi vagy erkölcsi tekintetben, — hanem az emberi jogok élvezetében tekintetben.

Elismerem azt is, hogy az egyenjogúsítás csak egyike, habár éppen legelőkelőbbje azon eszméknek, melyek a civilizáció lényegét képezik, s elismerem azt is, hogy hazánk sok tekintetben aránytalanul magasabban áll, mint Oroszország, de mégis mily jól esnek most egy augsburgi lapnak azt, hogy a szabadelvű és civilizált magyar nemzetre még nagyon is ráférne a germán kultúra, bebizonyítani azzal, hogy a bárbariszmuszal vajdó orosz nép, melyet kulturanemzetnek senki sem nevezett még, nem szabadott oly szabadelvű intézmények ellen, melyeket a magyar értelmiség, annyival felvilágosodottabb népének ellenszegülésétől való féltében, előítéleti iránti kiméletében, javasolni sem mer.

TÁRCA.

Pest, február 12-kén 1862.

De rebus omnibus et quibusdam aliis.

II.

„Meesz az unalom . . .“

Kegyed oly bájos, hogy láttára még az unalomnak is eszébe jut a régi népdal: „eszem a lelketet, csillogó szemedet.“

„Megöl az egyhanguság . . .“

Kegyed láttára a kebelből csak is egy hang törhet ki, és ez a csodálat, a hódolat hangja.

„Ha ez még soká így eltart, a bosszúság elveszi azesz emet.“

A bosszúság akkor csak ugyanazt a bünt fogja elkövetni, a mit kegyed szemei rajtam régen tettek.

„Őn ma kiállhatatlanul unalmas. — Én nem tréfálok. Cseppet sem tréfálok. Nem is tudnám, honnan venném a tréfálni való kedvet. De mondja igazán, kedves Kenyeressy ur, nem égbekiáltó bün-e, az egész farsangot egy árva csárdás nélkül eltölteni? Hát mi leányok nem is léteztünk-e a világon, hogy rólunk ily vérlázító közönbösséggel egészen megfejteknek? Hiszen szép dolog a politika, mi nők is élünk vele; a tétlen ellentállás, — latin nevét minden igyekezetem dacára mindig elfelejtem, — a hölgyek arsenáljában sem utolsó fegyver, de azért politika és tánc nem zárják ki egymást.“

Sőt ellenkezőleg, kedves nagysád, a politikában nem ritkán egyik vagy másik nagyhatalmat úgy megtáncoltatják, hogy örömet nézni. És mi némely „isten kegyelméből“ kormány politikája más, mint hatalmas — tótágas?

„Csak vallja meg, hogy önök férfiak zsarnokok, kiméletlen zsarnokok, kik fensőbbiséget akarnak felettünk bitorolni, és ez igazságtalan törekvésükben sem véget sem határt nem ismernek. Mi köze van a politikának a farsang ártatlan örömeihez, hogy megzavarják a természet rendjét, és a hamvazó szerdát mindjárt januáriusba teszik át?“

De hát minek élt a halhatatlan Galliläi, és minek hagyta reánk szózatát: És még is mozog. Akár mit mondjanak a hirlapok, nem lehet-e amolyan kis rögtönzött házi multságokban érvenyt szerezni a híres olasz hagyományának, hogy pur si muove, már tudniillik — táncban a láb?

„De hisz ép az a kétségbeejtő, hogy önök férfiak kérlelhetetlenek. Mintha jéggé dermedt volna önökben a vér Nem használ az epedő szó, és a pazarul szórt legkedvesebb mosolyok visszapattannak szívök jégkérgeről. A haza sorsa, a honfű és más ily mentségeket hallani szerteszt. Uraim, én is szeretem a hazát, hanem legjobb akaratom mellett sem bírom átlátni, mi haszon háramlik a hazára, ha mi nem táncolunk, és ez által ezer meg ezer dolgozót az epedve várt munkától megfosztjuk. Mert egy farsangi bál több ezer munkásnak ad dolgot, és ezek most hiába nézik, mikor gyul ki végre a sötétkomor ablaksor, mikor zendül meg a tüzes zene. Mit jelentsen e bús komorság, e resignáció a farsang minden örömről? Tán azt, hogy okunk van busulni, és reményeink sirba szálltán kétségbeesni? Én azt hiszem, hogy ki jogáról meg van győződve, az nem esik kétségbe, és hogy annak nincs oka, minden földi örömmel adieut mondani. Ha eddig tréfáltam is, most komolyan mondom, hogy én nem tartom helyesnek ama nézetet, mely minden akár nyilvános, akár magánmulatságot időnkivülinek tart. Nem osztja-e ön véleményemet?“

A szép hölgy szemei úgy villogtak, a csókra termett kis ajkak oly haragosan duzzadtak fel, a gyönyörű gömbölyded karok oly tüzösen kísérték a heves beszédet, hogy én az utolsó betűig elfelejtettem a szép szónoklatot, melylyel bájos ellenfelem okoskodását megakartam cáfolni, és fejemmel bólintva némán csüggttem a keeses alak minden mozdulatán. És midőn még lelketandalító mosolyával újra hozzám fordult és fölkiért, hogy journalista létemre tegyek valamit a baj mielőbbi orvoslására, akkor már nem volt saját véleményem, és égre földre esküdtem, hogy táncolni kell, akár török szakad. Megigérttem, hogy nyíltan és alattomban agitálni fogok bálók megtartása mellett, és midőn ez ígéret hálás mosolylyal fogadtatott, már akkor eszem egyes egyedül — quadrillet táncolt.

De minden tréfán kivül, valóban meg nem foghatom, hogy az ideai farsang még nálunk zsidóknál is oly komor és egyhangu. Hogy a mi jeunesse dorée és az illető kedves papák és mamák hazafiúi okokból nem adnak bálókat, azt végnélküli optimismussal mellett, még sem bíhetem. Mi lehet tehát az oka? A Lloyd első oldala nekem chinai nyelven van írva, ha érteném, talán nem kellett volna kérdeznem. Annyi igaz, hogy női körökben az elke-

seredettség már igen is nagy fokra hágott, és hogy a leirt párbeszéd az itt uralgó érzelmeknek csak igen szelid kifejezése. Annál jobban örülök, hogy tisztelt kisasszonyainknak oly hírrel szolgálhatok, mely talán képes lesz, a homlokukon borongó felhőket varázstücsőre szétoszlatni, és helyükre az öröm és meglepetés rózsafényét bűvölni. Dicső hír, gyönyörű hír, valódi élvezet a szomas léleknek, mely elfáradt a prózai világ hétköznapi emberei és eseményei közt.

Kegyedtek kíváncsiak, hogy milyen hír lehet eléggé örvendetes, a farsang nélkülözött örömeit kárpótolni? És e kíváncsiságuk tökéletesen okadatolt. Mert nagy dolgot fognak hallani, melynek foganatosítása az egész sociális rendet halomra fogja dönteni, mely kiváltkép a női élet eddigi kerékvágásának helyébe tökéletesen újat és másneműt fog behozni. Ujra ránk fog hasadni dicső királyunk, bölcs Salamonnak kora, ki ezer feleségével oly felségesen illusztrálta halhatatlan arany mondatát: hiúságok hiúsága, minden csak hiu, szóval, hogy ne zaklassam kegyetek kíváncsiságát oly sokáig: a zsidóknak újra meg van engedve a soknejűség.

Ah! hallom minden oldalról a meglepetés örömhangját. Az általános örömméret csak egy egy Tamásnő kételkedő orrfintorgatása által zavartatik. Kiváltkép az a kis köpecs kobold, ki tán azért oly maliciosus, mert egyszer költeményt írtam hozzá, melyben minden áron orientális hasonlatokkal akarván élni, másnak hiányában őt a libanon cedrusához hasonlítottam, a mit aztán természetesen ironiának vett, az a kis kobold oly csókolni való kételkedő positurába helyezi rózsabimbó arcát, hogy már csak az ő kételyeinek szétoszlatására is sietek az egész dolgot, úgy a mint értésemre esett, szép olvasónőimmel közölni.

Hát volt egyszer egy rabbi — nem úgy, a dolognak így mesészinezete volna, pedig jövődöbéli hetedik feleségem hűségére esküszöm, az egész szent valóság. Mondjuk el tehát szárazon és mentül rövidebben, mert látom, hogy szép olvasónőim türelme már fogytán van. Hát a Brody-i rabbi kiszámította, hogy néhány hét előtt az ezeréves nagy „Cherem“ megszűnt, mely a zsidóknak a soknejűséget megtiltotta, hogy tehát ezentul nincs törvény, a mely minket abban gátolhatna, hogy első feleségünk mellé még egy másodikat, ezután egy harmadikat és egy negyediket és így cum gratia in infinitum ne vehetünk. Ennyiből áll az egész hír, de azt hiszem, hogy a tisztelt rabbi eme kiszámítása nem csak egy, hanem tíz bál nélküli farsangért is elég kárpótlást nyújt, és hogy vele szép kegyedtek életében egész új aera kezdődik.

Mert nézzék, míg most napról napra hangosabbak a panaszok, hogy a nőszüendő fiatal emberek mindennap kevesebbek, addig ezentul a férjeknek is ugyan azon érdemei és praerogativumai lesznek, mikkel eddig csak a nőtlen fiatalemberek bírtak. A kisasszonyoknak nem fog minden férj láttára Dante poklának felírata: lasciate ogni speranza, eszükbe jutni; és egy rendezvous fiatal férj és hajadon leány közt el fogja vesztegni eddigi erkölcs-telen jellemét. A mama, kinek hét vagy nyolc eladó leánya van, ha theát vágy bált rendez, nem fogja legszeretetremlétebb mosolyát, mint eddig, csupán a nőtlenekre pazarolni, hanem a fiatal neje oldalán belépő férjnek is jut édes üdvözlés és még édesebb mosoly. A hétéleányos anya, ki nem akar sok pénzt költeni, a theaestélyre csak egy férfit hívhat meg, és mégis azon megnyugtató reménnyel nézhet vendégének jötte elé, hogy talán mind a hét leány vevőjére akad. Az elhagyott kedvesnek, ki szeretőjét más-sal látja oltár elé lépni, nem kell mindjárt kétségbeesés és válaszfővizhez folyamodni, megmarad még a megnyugtató remény, hogy előbb utóbb talán reá is kerül a sor. A féltékenység ki fog töröltetni a szép nem vétkei közül; ha a férj új viszonyt kezd, akkor csak kétségbevonhatlan jogával él. Ily nagy horderejű következményei lesznek a mélyen tisztelt rabbi kiszámításának. Kár hogy az egész dolog rögtöni életbeléptetéséhez még valami más szükséges, mint az ezeréves nagy tilalom letelte, már tudniillik az állam beleegyezése az ujonnan behozandó soknejűséghez. Ha

ezt tisztelt hölgyeink negyerik, tizezer hajadon aláírásával ellátott köszönetszavazatot fogok indítványozni a rabbi részére.
Kenyeressy.

Adatok a magyarhoni izraeliták történetéhez.

Vázlat.*)

Vajon azon népek között, melyek 30 emberléttel a magyarok bejövetele előtt a mostanság magyar földnek nevezett területen laktak, vajon Pannonia lakói, a rómaiak, hunok, keleti góthok, longobárdok, avarok, szlávok, frankok és morvák között, — volt-e szétszórva egy kis töredéke a zsidónépnek is; vajon azon sok fejedelemnek, kik az Augustus és Álmos közötti 9 századon keresztül Pannonia urai voltak, — kiknek legkitünőbbjei római imperatorok, Attila, Theodorik, Alboin, N. Károly, — engedelmeskedtek-e pannoniái-zsidó alattvalók is; ezt a források hallgatagsága mellett nehéz volna meghatározni. Mindenesetre valószínű, hogy az első gyarmatosok között, kiket a római uralom a Duna partjaira ültetett, zsidók is voltak; mert ők az egész római birodalomban a polgári jogok és a vallás-szabadság áldásait élvezvén a római hadakkal a barbarok országait bejárták, hol különféle felhatalmazások foganatosítása által levének hasznosokká.¹⁾ De ép oly kevéssé lehetne azt biztossággal állítani, hogy Pannoniában, a római provinciában²⁾ akadunk zsidó telepre, a mint-hogy nem csekély nehézséggel járna annak bebizonyítása is, hogy Attila foglyaival, vagy a karolingi uralom alatt jöttek-e zsidók Magyarhonba. Sőt erre vonatkozólag a magyarok bevándorlása utáni első századból sincs biztos adatunk. Tévedésben van e tekintetben gr. Majláth János, ha a zsidók bevándorlását a német keresztetek általi üldöztetésük eredményeként említi. — Mert első felszólítását „hogy a sz. földet buzgó lovagok és harcok nagy, hatalmas szövetsége szabadítsa föl a hitetlenek igája alól“ az 1095-ki év március hó elején tette II. Orbán pápa a piacenzai 7 napos zsinaton. A hadjárat említett év november havában lőn elhatározva a cleromonti zsinaton, és csak a következő év (1096) tavaszán indultak meg a kereszties vitézek Amiens Péter és pénz-nélküli Walter vezérlete alatt, éreztetvén a zsidókkal karjaik súlyát. De elvitázhatlan tény, hogy az 1096-ki év előtt voltak Magyarhonban zsidók; mert már sz. Lászlónak két törvénye szól a zsidókról, melyeknek egyike, az 1092-dik év június havában kibocsájtott, zsidók és kereszténynek közötti házasságról beszél.³⁾ Minthogy továbbá Thuróci I-ső Béla királynak (1061—1063) egy idevágó rendeletéről tesz említést; úgy mindenesetre csak azon vád érhet, hogy későbbre teszzük a zsidók bevándorlását, ha felteszzük, hogy az legalálb is I. Béla király uralkodása előtt félszázaddal történt. Más országok példája mutatja, hogy a zsidók bevándorlása után csak századok folytával nyilatkozott felölök a törvényhozás. Ez oka annak, hogy a magyarországi zsidók történetének legkésőbbi kiindulási pontját 1030-ra tűzzük ki.

Vessünk már most egy pillantást a legrégebb törvényekre, melyek a corpus juris hungarici szövegében. I. László⁴⁾ és Kálmán királynak (1095—1114) törvényeiben előfordulnak, úgy nem találunk ugyan bennök terjedelmes és kimerítő határozato-

*) Ft. Löw Lipót főrabbi ur által közzétett adatok nyomán.

¹⁾ Dacára annak, hogy Palugyay „Megye-rendszerében“ (Pest 1844) azt állítja, hogy a zsidók 30 évszázad óta vannak szétszórva a nemzetek között, s hogy üldöztetésük ez időtől van kelteze.

²⁾ Ezen korszakban zsidó községeknek nyomára sem akadunk; egyáltalán véve a délszaki községek, melyek most mint olyanok szerepelnek, sokkal ifjabbak az éjszakiaknál.

³⁾ Decr. S. Ladisl. lib. I. cap. 10. Szalay: Magyarország története. II. kiadás I. kötet. lap. 197.

⁴⁾ Decr. S. Ladisl. lib. I. c. 10. (1077—1095).

kat a zsidók állását illetőleg, jogozataikra, kötelmeikre vonatkozókat; szoros, szabályok által kijelölt határokat itt ép oly kevésé vehetünk észre, mint a sváb tükörben; nem is volna ez jogos követelés. De mindemellett említett törvényekből határozottan kivethető, hogy a zsidók nem tekintettek idegeneknek, tüdőtteknek, nem is tartattak dolgoknak, mint a német birodalomban, melyeket az állam egyszer mindenkorra, vagy csak egyidőre eladhatott, vagy elzálogosíthatott, hogy ép oly kevésé látták bennök a király vagyonát, mint ez, — habár védelmőkre, — Francia- Angol- és Spanyolországban történt; ellenkezőleg e törvények világos tanujelű annak, hogy a zsidó-magyar lakosság e korszakban, amennyire azt ezen századok szelleme megengedé, szabad, benszülött honfiak jogait élvezte, és miként Szalay mondja, ha meggondoljuk, hogy a zsidóüldözések nyugoteurópa több tartományában már napirenden voltak, — azt fogjuk találni, hogy a magyarországi zsidók állása viszonylag kedvező volt, hogy a keresztény világnézet nálunk is ellenők fordult, de a népből nem mutatkozott ellenszenv irántok.

(Folytatjuk.)

Rosenberg Izidor.

P E S T.

Azon nézetből indulván ki, hogy nem minden hitközségi közgyűlési képviselőnek volt érkezése, a község egyéb tagjainak pedig még kevésbé volt alkalmá, a hitközség folyó évi költségvetését a községi irodában megtekinteni, a jövő vasárnapon megnyilando közgyűlés tekintetéből is kívánatosnak tartom, ezen költségvetés néhány főszámát itt előlegesen kiemelni.

A költségvetésben tervezett kiadások együttes összege, 13,622 forint 33 kr. adósságtörlesztést is beleértve, 94,993 forint 91 krajcár-ra rug, és ugyanennyire van tervezve a bevétel is.

Az egyes ágakra ezen összeg ekként oszlik szét:

I.

Istentiszteleti osztály.

Kiadás: Általános kezelés 7894 ft.; ujimaház 10,941 ft. 63 kr.; régi zsinagoga 4620 ft. 1 kr. Bevétel: Az új imaházban 8039 ft. 32 kr.; a régi zsinagógában 4989 ft. 26 kr.

II.

Jótékonyági osztály.

Kiadás: A kórodára 12,286 ft. 20 k.; szegények segélyezésére 10,484 ft. 82 kr.

Bevétel: Jótékony adományozásokból 10,949 ft. 15 kr.; a szegényügyi kezelésből 232 ft. 30 kr.

III.

Tanodai osztály.

Kiadás: A fitanodára 8620 ft. 45 kr.; a leánytanodára 3086 ft. 14 kr.; a mintafőtanodára 1089 ft. 82 kr.; a vasárnapi és vallási iskolára 367 ft. 50 kr.; a kisedővodára 1275 ft.

Bevétel: A fitanodából 2192 ft 63 kr.; a leánytanodából 754 ft 22 kr.; a mintafőtanodából 2817 ft 80 kr.; a kisedővodából 742 ft. 17 kr.

IV.

Általánosak.

Kiadás: A közigazgatási személyzetre 9033 ft. 80 kr.; különbözőkre 6112 ft 94 kr.; kamatfizetésekre 5559 ft 27 kr.; adósságtörlesztésre 13,622ft.33 kr. Bevétel 64,277 frt. 6 kr.

A kiadások a lefolyt 1861-diki év irányában 18,071 ft 33 krajcárnyi növekedést mutatnak, miből 13,622 ft 33 kr. az adósságtörlesztésre, és 4449 ft. a hivatalnokok évdíjainak megjavítására esik; ellenben a bizonytalan és előre nem látott kiadások rovatában 2033 ft. 57 krajcárral kevesebb tervezetett. Dicsérőleg kell e helyen megemlítenem, hogy a tanítók általában elégtelen fizetése is, a rájuk rótt teher méltánylatát tanusító, — habár csekély — fölemlésben részesült.

A bevételek 23,404 ft. 1 krajcárnyi növekedést tanusítanak a lefolyt év irányában, mely összegből 19,183 ft. 63 kr. a hitközségi adóra; 4220 ft. 38 kr. pedig különböző egyéb ágakra esik. A hitközségi adó egy a választmány pénztári osztálya által kidolgozott új terv szerint fogna kezeltetni, és ekként ennyivel nagyobb jövedelmet eredményezni.

Általában helyeslendő a választmány azon célzata, mely az előbbeni rossz gazdálkodás szülte és majdan elviselhetlenné válandott roppant adósságteher megszüntetésére irányul, melynek nagyságára olvasóim az évi kamat összegéből megközelítő következtetést vonhatnak.

Megjegyzendő, hogy a bizonytalan kiadások a múlt évi eredmény szerint vétettek föl, és az életbe léptetett javítások, megtakarítások folytán bizton reménylhető, hogy a tervezett összeg a valóságos kiadást jelentékenyen meghaladandja. Másrészt a bizonytalan bevételek is, például a bekeblezésiek sat. a tavali eredmény szerint vétettek föl, holott egyik másik ágban, már eddig is a tervezett egész évi összegnél tiszerte nagyobb jövedelem értett el.

Miután a közgyűlés eredményéről olvasóimat kimerítőleg értesíteni el nem mulasztandom, most csak azon megjegyzést teszem még, hogy a közgyűlés is ezen költségvetésben lényeges változást alig ha tehetend.

Miután a küszöbön álló közgyűlés minden mást háttérbe szorít, a községi kezelésre vonatkozó egyéb híreimet csak a lehető legrövidebben adandom elő.

A Chevra Kadisa az általam is többször említett főlvételeket tegnap berekeszté, és oly nagy jövedelemre tett szert, hogy nem jelentéktelen összegeket utalványozhatott azonnal jótékony célokra; nevezetesen 1000 fto. a községi kóroda fölszerelésére, és szegények fölségelésére szinte 1000 fto. Az utóbbi összegből 200 ft. a Duna kiáradása által károsult honfitársaink gyámolítására esett.

Ezen 200 forintot, a hitközségünk pénztárából ugyan ezen célra utalványozott 300 forinttal együtt a község érdemdús elnöke Pest városa főpolgármesterének, rendeltetésének helyére való juttatása végett átadta. Magángyűjtések e célra hitsorsosaink között külön nem fognak történni, miután elnökünk helyesen felismerte, hogy a magánadakozás itt valláskülönbség nélkül és együtt gyakorlatik legjobban. Meg vagyok győződve róla, hogy hitrokainak ismert jótékonyágukat, a megindult közös gyűjtések folytán, most is országszerte fényesen tanusítandják.

Az Izraelita Magyar Egylet f. h. 10-én tartott választmányi gyűléséből megemlítem, hogy az egylet elnöke ez alkalommal mutatá be először a választmánynak, az alapszabályoknak a helytartótanácsi helybenhagyással ellátott példányát.

A hetenkénti szépirodalmi felolvasások, Pollák Henrik orvostudor ur indítványára ezentul népszerű oktató előadásokkal a tudomány köréből rendeltettek összekapcsolatni; és a mint ez új terv a felolvasási bizottmány kezében foganatosítása felé haladand, erről olvasóimat értesítenem is.

A magyar nyelvbéli oktatás, mely eddig a dohányutcában levő leánytanodában tartatott, f. h. 17-től fogva, a tanulni óhajtók nagyobb kényelmére ezentul ismét az egylet helyiségeiben fog folyni.

Mondhatnék még egyről másról is valamit, de sok lesz, és olvasóim türelme aligha kifogyhatlan.

T e n c e r.

LEVELEZÉSEK.

K. Nyék, február 3-án 1862.

Tisztelt szerkesztő ur!

Epen községünket és iskolánkat illető tudósítással elfoglalva, nagyon meglepettem tisztelt lapjának 4-ik számában talált azon levél által, melyet Steppinger Zs. ur, községtnkről irt. Én S. urat tiszteletre méltó férfinak ismerem, kiről nem tehetem fel azt, hogy egy hitközség becsületében oly meggondolatlanul gázolna, de mindamellett igaz az, hogy állításai merőben alaptalanok, és bizonyára igen zavaros forrásból merítvék.

Ő levelében azt mondja, hogy a Nyéki izz. község és iskola boldogult Frankl Ábrám halála után szétbomlott! Ez legalább is túlzás! Igaz ugyan, hogy F. urban a község előkelőbb tagjainak egyikét elveszté, de azért vannak még lelkes férfaink, kik a község érdekét szívükön viselik, kik virágzását töltik telhetőleg előmozdítani törekednek, és nem süker nélkül. Mert a község legszebb egyetértésben fenáll, és az iskola is úgy van berendezve, mint azelőtt volt, legszebb kilátással a jövőre, ha mindjárt a jelen félévben, a tanulók csekély számának következtében csak egy tanító alkalmaztatott is. De jövő nyáron, a gyermekszám biztos emelkedésének reményében még egy tanító fog felvétetni, mi az előjáróság részéről régen elhatározottat. Ez nem mutat felbomlásra! Sőt S. ur azon állítására, hogy a z e l ő t t a hivatalbeliek fizetésüket elegendesen kapták ki, saját tapasztalásom szerint megjegyezhetem, hogy ez most is úgy történik, ámbár a községi adó beszédese jelenleg szelídebb modorban kezeltetik. Ugy továbbá a fiókközségek sem estek el az anyaközségtől, ha mindjárt, mint mindenütt, egyesek elégedetlenek is, de ezek minden befolyás nélküliek, és ártalmatlanok. Mult év november havában tartott közgyűlésen, minden egyes tag jegyzőkönyvben nevének aláírásával ünnepélyesen kötelezte, hogy a község iránti köteletségének meg fog felelni, és adósságait befizetni, mely ígéret eddig híven teljesíteték. — Mind erről S. ur, és talán értesítői, kik a község viszonyait nem ismerik, bővebb tudomást szerezhettek volna magoknak, mielőtt ily méltánytalan váddal felléptek.

K o h n J ó z s e f tanító.

Vác, február 9-én 1862.

Keveset igérj, de sokat tégy!

Ezen böles mondatot méltányosan lehet jelenlegi derék és lelkes előjárónkra B a r n a G á b o r urra alkalmazni, ki midőn elválasztatott, e szavakkal fordult a választókhöz: „Uraim! igen örömet vállalnám el az előjárói hivatal, ha attól nem tartanék, hogy kereskedői elfoglaltságom által akadályozva leszek fontos hivatalom kellő ellátásában. De mert Önök óhajtják, megkísértem, és Isten segédelmével hivatalomban őszintén és lelkiismeretesen eljárandok. Én megteszem a magamét, az áldás, a süker Isten kezében van.

Meg is tette ezen derék előjáró a magáét, úgy hogy unokáink unokái meg fogják áldani. A községi vizályokat, melyek miatt az imaház építése meg nem indulhatott, kiegyenlítette, s jövő tavaszkor az építés további halasztás nélkül megkezdetik.

Pangásban volt főtanodánk is neki köszönheti felvirulását. A tanítók fizetését megjavította, az iskolai épületet, mely csaknem

bedőléssel fenyegetett, kijavította, nagyobbította és minden kel-
lékkel ellátta.

Igy szép jövőt reményelhetünk. Áldás ily előjáróra!

Z e i s l e r E d e főlelel tanító.

S. A. Ujhely, január 29.

Fejétől bűdösödik a hal. Ezen régi példabeszéd, melyből a logikai következtetés az, hogy a javulás az ellenkező végről veszi kezdetét, állampolgári egyenjoguságunkra vonatkozólag is, méltán alkalmazhatónak látszik, — mert midőn az 1848-iki pozsonyi országgyűlés tőlünk az emáncipációt azon atyáskodó trügylig alatt vonta el, nehogy ennek folytán az e nagy eszmére még meg nem érett nép dühének essünk áldozatául, és hogy időt nyerjen a nép ezen igazságos eszmével megbarátkozni, — ami ugyan igen böles atyai gondoskodás, elvonnai gyermekétől a tápot, nehogy a testvérek között ingerültség támadjon. Mig a honatyák, mondom, javunkért tőlünk a jót megtagadták, és csak újabb meg újabb biztatással tartottak, addig a hon egyenes lelki fia a testvéri szeretetet tetteg tanusítani kezdik. Ime egy élő példa, mely tanulmányul szolgálhatna szabadelvű pártvezéreinknek, hogy beteljesedjék azon jóslati mondat, miszerent idővel a csirke vezetendi kotlósát, ime Nyiregyháza városa, mely még korán sincs a nagy, s művelt polgárokkal dicsekedő sz. k. városok sorába igtatva, melynek lakói természetes becsületességükben a rafinírozottságtól még meg nem mótelyeztetek, — mit az álműveltség együgyűségnek szokott csufolni, — mult október hóban tartott közgyűlés alkal-
mával végzést hozott, mely szerent a város tulajdonához tartozott s eladóvá tett birtokrész árát közcélokra szentelte olyképen, hogy ezen jótéteményben minden városbeli bitfelekezet, lélekszá-
mának arányában részesüljön, s így egy mózesvallásu tanoda alapítására háromezer forint, az izraelita imaház építésére pedig négyszázötven forint adományoztatott. — Ezen nemes tett az összes magyar zsidók hálás elismerésére érdemes. Éljenek a nemes gondolkozású egyenes lelki polgárok!

Friedlieber Albert.

Vegyes hírek.

Több bécsi lap beszéli, hogy e lap szerkesztőjénél, egy elnyomott cikk kézírata végett, rendőri házkutatás tartatott. Ez állhir ellenében kijelentjük, hogy e lap felelős szerkesztőjénél házkutatás általában nem történt.

— Az „Izraelita-Magyar-Egylet“ értesíti a t. e. közönséget, hogy a magyar nyelvbéli ingyenelőadások f. hó 17-én a községi leánytanodából ismét az egylet helyiségeibe (Ujtér 2. szám, 2-ik em.) tétetnek át.

A választmány meghagyásából

Mezei Mór titkár.

Az „Izraelita-Magyar-Egylet“ felolvasási bizottsága, felszólitja mindazokat, kik a szombatnóként rendezett nyilvános felolvasásokban közreműködni hajlandók, hogy ők tetteleges részvétellel gyámoltsák. A felolvasásra szánt munkák kézíratai, a felolvasási bizottságra címzetten, az egylet irodájában lesznek átadandók.

Mezei Mór biz. elnök.

— Az „Izraelita-Magyar-Egylet“ helyiségein f. hó 15-én tartandó szépirodalmi felolvasásban részt vesznek: Fenyvessy Adolf, Singer Jakab, Tatay Adolf és Váradi Mór urak.

* A község részéről kinevezett 14 szegényügyi felügyelő vizsgálatai folytán az elmúlt héten 135 frtot osztatott ki 40 szegény között a jótékonyági osztály, a szegényatya Hütsch Károly ur által.

*A n.-váradai magyar-zsidó község 1861-ik évi számadásából a következő adatokat emeljük ki: Összes bevétel: 14,486 frt 77½ kr., összes kiadás: 12,958 fr. 73 kr., bevételi többlet: 1,528 frt 4½ kr. — A fenti bevételi összegből még be nem folyt 3322 frt. 27½ kr., pénztári készlet m. é. december 31-én: 116 frt. 12 kr., még fizetetlen tartozások összege: 1910 frt. 35 kr.

Évenkénti adójáruléik fejében fizet 206 községi tag 4644 frtot, az adakozások imaház építésére, iskolára, s jótékony célokra 4012 frt 2¼ kr. rugnak, az imaszékek bérdíja 4482 frt 75 kr.

Az imaház építése és felszerelése 5182 frt 29 krba került, leltári szerzeményekre 1970 frt 21 kr, szertartási, iskolai szükségletekre és jótékony célokra 2799 frt. 50 kr. fordított.

Ezen száraz számokból is kivehető, hogy a n.-váradai magyar-zsidó község nem csekély töredék, és méltán további gyarapodásnak nézhet eléje.

—A magyar-kanizsai új imaház m. hó 31-én teljesített felavatásáról a „Ben Chananja“ levelezője írja, hogy a megnyitás a városi főbíró Kis ur által történt, kinek a kulesokat Ft. Löw Lipót főrabbi ur magyar szónoklat mellett kézbesítette. Kis ur válaszolt, s mindkét szónok lelkesült éjleneket nyert. Ft. Löw ur hit-szónoklatát, azt mondja levelező, nem dicsérheti, mert ettől a jeles rabbi által eltiltatott, de említi, hogy a számos keresztény és izraelita hallgatóságot meghatott lelkesedésre indította. — Szeged, Baja, Szabadka, Zenta, Jankovác, Török Kanizsa, Cservenka hitközségei küldöttségileg képviselve voltak, és a vendégek jelentékeny összégeket adományoztak az építendő iskolaházra. Löw főrabbi ur két ízben is szónokolt, és díjat a községtől nem fogadott el.

—A magyar iparvilág egyik disze, Posner Károly Lajos ur, a magyar tud. Akadémia számára egy nagyszertű „arany-könyvet“ készített ajándékban, mely mind műbecsére nézve, mind pazar kiállításánál fogva párját ritkítja. A „P. N.“ egy hosszú cikkben elragadtatással beszél e művészi kincséről, s felkiált: „Igy lett a nemzeti intézet a pompás könyv, melyért a dus műkedvelők ezreket adna meg!“ — A „P. N.“ mely különben annyiszor korholta a zsidókat, hogy nem járultak a haza oltárán tett közadakozásokhoz, megmondhatta volna olvasóinak azt is, hogy Posner ur, „ki a hazai műipar és művészetnek a hitzke Albion fővárosában ily méltó képviselője leend, s kinek lelkében otthonos a hazaszeretet költészete is“ — mindamellert tagja az annyira rágalmozott hitfelekezetnek, mindamellert zsidó! — Posner ur remekművét a londoni világkiállításon közszemlére kiteendi.

—Nyékről, a hitközségi előjáró ur aláírásával levelet vettünk, mely az e községről lapunk 4-ik számában, egyik levelezőnk által mondottakat, hamis állításoknak bélyegzi. Miután egy e tárgyra vonatkozó cáfoló levélnek már fentebb helyet adtunk, a netalán sértett félnek eleget tettünk, és e második levél felemlítésére szorítkozunk.

—Kis-Várdáról levelet vettünk, melyből sajnosan értettük meg, hogy ezen több mint 250 izraelita családból álló hitközség egyáltalában nem érzi még szükségét egy rendezett népiskolának. A 19 ik század műveltségi igényeivel szemben, egy pár a régi időből konservált „cheder“ képviseli a község nevelési intézeteit.

—Canissa (Kanizs Paulina) kisasszony, hitkonunk és honfitársnőnk, jelenleg Párisnak egyik legtehetségesebb fiatal énekesnője. M. é. december 23-án lépett fel hangversenyben, és a francia szavakapok énekének kecses, izlésdus és gyengéd voltát, valamint művészi felfogását dicsérik. A „Presse Theatrale“ fényes pályát jósol neki Franciaországban.

Cahen S. ur az „Arch. Isr.“ alapítója és számos éven át szerkesztője, 66 éves korában Párisban meghalt.

Bécsben a községi előjáróság és az orthodox párt közötti viszályok kiegyenlítése végett, a helytartóságnál konferencia volt tartandó. Az előjáróság azonban figyelmeztette az orthodoxokat, mily visszás volna, ha a theologiai vitakérdéseket a világi hatóság döntené el, minek folytán az ügyet elhalasztani sikerült.

(Ben Chan.)

A bécsi hitközségi választások eredménye következő: képviselő: Wertheimstein L. ur, tanácsosok: Koromlai Sehey Frigyes, Pollak M., és Schiff P. urak.

(Nenzcit.)

Königsvarter Jónás lovag a bécsi városi hatóságnál egy 5,000 ftos alapítványt tett szegény polgárlányok kihazasítására, továbbá 5000 ftot kézbesített az izr. hitközségnek szegény iskolásgyermekek felruházására, és 2000 frot az izraelita nőegyletnek.

(Neuzcit.)

Kiadó tulajdonos **Zsengeri Mór.** Felelős szerkesztő **Dr. Rokonstein Lipót.** Főmunkatárs **Mezei Mór.**

H I R D E T N É S E K .

Pályázat.

A h. m. vásárhelyi izr. főleml tanodában következő tanítói állomások betöltendők: 1) a magyar tanszakmára nézve 500 o. é. frtnyi évi fizetéssel, hol a magyar nyelv tökéletes ismerete, tiszta folyékony kiejtése, a magyar nyelvtanban s egyéb tantárgyakban kellő tanképesség megkívántatik. 2) a szépirásra nézve 450 o. é. frtnyi évi fizetéssel. 3) Az itteni leánynevelőnél egy nevelőnő számára, kinek feladata leend, egyedül csak a női kézi munkákban oktatást adni, szabad lakással egybekötött 400 o. é. frtnyi évi fizetéssel. Kik a nevezett állomások bármelyikét elnyerni óhajtják, kellőleg felszerelt folyamódványaikat a h. m. vásárhelyi izr. iskolai bizottmányhoz f. é. március 15-ig beküldjék, s a felvétel esetében f. é. April 27-ig illető állomásaikat elfoglalják.

H.-M.-Vásárhely, 1862-ki február 1-én. (3—1)

Berger Ferenc orvostudor,
iskolai igazgató.

Pályázat.

A helybeli izr. kórodában egy kezelő állása megüritült. Ezen állomással 600 frt évi fizetés, szabad lakás, fa és gyertya határozott mennyiségben jár, és az alkalmazás egyelőre csak ideiglenes. A pályázók mózes vallásuak, ötven évnél nem korosabbak és legalább 500 frtnyi kautióval ellátottak legyenek, a magyar és német nyelvet bírják, olvasni és írni tudjanak. A pályázati folyamódványok folyó hó végéig a pesti izr. hitközség titkári irodájában benyújtandók.

Pest, 1862-iki februárhó 2-án.

(3—1)

A pesti izr. hitközség
előjárósága.

Pályázat.

A helybeli izraelita kórodánál rendszeresített sebészeti állomás betöltésére ezennel pályázat nyittatik. A pályázók kötelesek elméleti és gyakorlati sebészeti ismereteikről és netaláni eddigi kórházi gyakorlatukról való bizonyítványokat és a birodalom valamely egyetemétől nyert diplomájukat bemutatni, 40 évnél idősebbek ne legyenek, és a magyar és német nyelvet bírják. Ezen állomás megfelelő évenkénti fizetés mellett két évre betöltendő. A pályázati folyamódványok folyó évi február végéig az izraelita hitközség titkári hivatalában bemutatandók.

Pest, 1862-ki februárhó 2-kán. (3—1)

A pesti izraelita hitközség
előjárósága.

Pályázat.

A helybeli nagy imaház másod kántorának állomása 1862-ki aprilis 1-én üresedésbe jön, melynek betöltésére ezennel pályázat nyittatik.

Az illető pályázók a héber nyelv és a zenészetben tökéletesen jártasak legyenek és a kántori, előimádkozói **בעל תפלה** és **קורא** képesség, valamint erkölcsi és vallásos életpályájuk bizonyítékát adják, és kellőleg felszerelt folyamódványukat f. é. március 15-éig a helybeli előjáróságnak benyujtsák, ugyszintén a költség megtérítésére minden igény nélkül a próbatételt megtenni tartoznak.

Ez állomással előlegesen 700 frtnyi évdíj jár. — Megfelelő képesség esetében a másod kántor a községi iskolák énektanító-jául is alkalmaztatik külön fizetéssel.

Pest, 1862. január havában.

1—3

A pesti izr. hitközség előjárósága.